

III. 94 Jak se liší zrozené bytosti z hlediska kvalit *sattva*, *radžas* a *tamas*.

VASIŠTHA pokračoval: Nyní ti popíši rozdělení bytostí na nejlepší, střední a nejhorší, tak jak k tomu došlo na začátku tohoto cyklu stvoření. První a nejlepší z bytostí se rodí ze šlechetných pohnutek. Jsou přirozeně dobří a oddaní dobrým skutkům. Osvobození získají během pár životů. Jsou naplněni čistotou a světlem. Tomu odpovídající kvalita neboli *guna* se nazývá *sattva*. Pak jsou tu ti, kteří jsou naplněni nečistotou. Tomu odpovídá kvalita pasivity, netečnosti a neschopnosti vnímat neboli *guna* *tamas*. V těchto bytostech je přilnutí ke světu velmi silné. Osvobození u nich přijde až po tisíci životech a pro některé z nich v tomto cyklu stvoření není ani možné. Mezi těmito dvěma typy jsou tací, kteří jsou naplněni touhou, činností a vášní. Tomu odpovídá kvalita aktivity neboli *guna* *radžas*. Jestliže jsou tito lidé tak blízko osvobození, že ho dosáhnou při odchodu ze světa, je v nich s kvalitou *radžas* namícháno i *sattva*. Pokud jsou tendence kvality *radžas* tak silné, že jejich rozpuštění trvá déle, jedná se o čisté *radžas*. A jsou-li touhy a vášně příliš silné, nesou známky kvality *tamas* a k osvobození je velmi daleko.

Ti, kteří i po tisíci zrozeních setrvávají neprobuzeni v temnotě, se nazývají temné bytosti a představují čisté *tamas*. Jestliže se zdá, že se k osvobození přibližují, pak je jejich *tamas* doplněné kvalitou *radžas*. A zdá-li se být osvobození již nablízku, pak je k *tamas* namícháno *sattva*. Pokud bytosti po stovce zrození mají před sebou ještě nejméně další stovku, pak jsou v hluboké temnotě a jejich osvobození není jisté.¹²

Podobně jako vlny na moři vznikly všechny bytosti v nejvyšším *Brahman*, poté co došlo k narušení stavu naprostého klidu a rovnováhy. Prostor ve sklenici, prostor v pokoji i prostor v malé dírci nejsou nic jiného než jediný kosmický prostor a stejně tak jsou všechny bytosti jen jedno jediné neomezené Bytí, které je nedělitelné. Tak jak v něm bytosti vznikají, tak v něm i zanikají. Z vůle neomezeného *Brahman* se to jeví tak, že se v něm vše rodí a poté v něm vše zaniká.

12 V této kapitole je naznačeno, že překážkou k osvobození nejsou *sattva*, *radžas* a *tamas*, nýbrž další proměny v důsledku špatných myšlenek a špatných činů. (Pozn. Svámí Vénkatéśánanda)